

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1931 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 26 februari 1931 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 211, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, att 3, 14, 18, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 39 och 56 §§ förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skola, 3, 14, 30, 35, 37, 39 och 56 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

1 mom. Skatt på grund av arv eller testamente (*arvsskatt*) utgår:

1) för egendom, som efterlämnats av svensk medborgare eller av utlänning, vilken vid dödsfallet varit här i riket bosatt;

2) för följande slag av egendom, som efterlämnats av annan avliden utlänning än i 1) sägs:

a) här i riket belägen fast egendom, så ock nyttjanderätt till sådan egendom samt rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av egendomen;

b) här i riket befintlig, ovan under a) icke nämnd lös egendom, som är att hänföra till anläggnings- eller driftkapital i härstädes bedriven förvärvsverksamhet, såsom levande och döda inventarier, råämnen, varor, förbrukningsartiklar och dylikt, gruvor, patent- och förlagsrätter, så ock kapital, som finnes kontant tillgängligt eller som utlånats eller nedlagts

i obligationer eller insatts i bank eller annorstädes eller som består av andra fordringar eller av aktier, banklotter eller andelar i föreningar för ekonomisk verksamhet, bolag eller rederier;

c) nyttjanderätt till egendom, varom under b) förmäles, ävensom rätt till sådan royalty och periodiskt utgående avgift, som utgöres för nyttjande av dylik egendom; samt

d) svenska aktier, svenska banklotter och andelar i svenska föreningar för ekonomisk verksamhet, bolag och rederier, i den mån dessa tillgångar icke äro att hänföra till ovan under b) nämnd egendom.

2 mom. För egendom — — — dödsbo.

3 mom. Såsom bosatt här i riket anses den, som här har sitt egentliga bo och hemvist.

Utlänning, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, anses i i fråga om arvsskatt icke vara bosatt här i riket. Vad nu sagts gäller jämväl sådan persons hustru, barn under 16 år och enskilda tjänare, därest de bo hos honom och äro utlänningar.

För sådana aktier, banklotter och andelar i föreningar för ekonomisk verksamhet, om vilka i 1 mom. 2) d) sägs, föreligger icke skyldighet att erlægga arvsskatt, därest de efterlämnats av utlänning, varom i nästföregående stycke förmäles.

Vad i denna paragraf stadgas om den, som är bosatt här i riket, skall jämväl äga tillämpning å den, som stadigvarande vistas i riket utan att vara här bosatt.

14 §.

Behållning — — — iakttages:

1) att bland — — — återbäras;

2) att bland — — — föreskrives;

3) att bland boets skulder icke må inräknas gäld, som är intecknad i fast egendom av fideikommissnatur.

Från — — — arvsskatt.

18 §.

Vid beräkning av andel i kvarlåtenskap, varom förmäles i 3 § 1 mom. 2), må avdrag ske endast för gäld, som är intecknad i däruti ingående fast egendom.

30 §.

Skall skatt — — — belöper.

Vad här är stadgat äger icke tillämpning med avseende å skatt, som till annan stat erlagts för egendom, som i 3 § 1 mom. 2) sägs.

31 §.

Skyldighet att erlagga skatt för gåva åligger, såframt ej annat stadgas i denna förordning:

a) svensk medborgare, utlänning, som är här i riket bosatt, samt svenska menigheter, samfund, stiftelser, verk och inrättningar, bolag och föreningar för ekonomisk verksamhet ävensom andra svenska juridiska personer:

för gåva av fast och lös egendom inom eller utom riket; samt

b) annan utlänning än i a) sägs, så ock utländska bolag ävensom andra här i riket icke hemmahörande juridiska personer:

för gåva av sådan egendom, som angives i 3 § 1 mom. 2).

34 §.

Skattskyldighet äger rum, vare sig skriftlig handling om gåvan upprättats eller icke, och inträder vid tiden för gåvans mottagande eller, i fall som avses i 35 § andra stycket, vid den tid, då däri omförmäld mottagare av försäkringsbelopp erhåller sådan förfoganderätt över försäkringen, som i 109 § lagen om försäkringsavtal avses, dock att, där belopp på grund av kapitalförsäkring tidigare utbetalats till den berättigade, skattskyldighet för sådant belopp inträder vid dess mottagande.

35 §.

Skattskyldighet — — — gåva.

Likaledes inträder skattskyldighet såsom för gåva för vad som tillfaller någon på grund av att han i enlighet med lagen om försäkringsavtal blivit insatt såsom förmånstagare, så ock för vad stärbhusdelägare, som är berättigad till laglott, erhåller på grund av stadgandet i 104 § andra stycket samma lag. Dock skall, där försäkringen är tagen

a) å försäkringstagarens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande, eller

b) för olycksfall eller sjukdom,

vid skattens beräkning från värdet av vad som tillfallit den berättigade avräknas ett belopp av 15,000 kronor, och bedömes frågan om och till vilket belopp skatt skall utgå allenast med hänsyn till vad därefter återstår, varvid likväl å värdet av vad som inom loppet av tio år på grund av förordnande av samma person tillfallit den berättigade ej må avräknas mer än sammanlagt nyss nämnda belopp.

Vad som på grund av insättningar av samma person i ränte- och kapitalförsäkringsanstalt på en gång tillfaller någon såsom förmånstagare, skall denne anses erhålla på grund av en och samma försäkring, och skall så

anses som om försäkringen tagits vid tiden för den första insättningen och på villkor att premiebetalning skolat ske i den ordning, vari insättningarna i anstalten ägt rum.

Tillkommer försäkringsbelopp, som utfaller efter försäkringstagarens död, dennes make såsom förmånstagare, inträder icke skattskyldighet för den del av försäkringsbeloppet, som motsvarar det belopp, varmed, därest försäkringsbeloppet ingått i försäkringstagarens kvarlåtenskap, makens jämlikt 15 § skattefria andel i boet skolat ökas.

Skattskyldighet enligt andra stycket äger ej rum för rätt till sådan livränta, som avses i 32 § 2 mom. a)—c) kommunalskattelagen.

37 §.

Skyldskapsförhållandet — — — tillämpning.

Egendom, för vilken skattskyldighet enligt detta kapitel äger rum, upptages till sitt värde vid tiden för skattskyldighetens inträde.

38 §.

De i fråga om skatt på grund av arv eller testamente i 3 § 3 mom., 5, 6, 8, 9, 12, 13, 19, 22, 23, 25 och 30 §§ meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla beträffande skatt för gåva.

39 §.

Inom — — — fall äro:

1:o) då arvfällen — — — utlänning;

2:o) då egendom — — — dödsbo;

3:o) då egendom — — — dödsbo;

4:o) då egendom — — — erlagts; samt

5:o) då egendom tillfallit någon genom gåva eller därmed jämlikt 35 § i beskattningshänseende likställt fång.

Deklaration skall, då den avser gåva eller annat fång, som ovan under 5:o) sägs, eller testamenterad egendoms övergång vid annat tillfälle än förre rättsinnehavarens dödsfall, avlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där den skattskyldige är bosatt, eller, i fråga om juridisk person, där styrelsen har sitt säte, samt, då deklARATIONEN avser arvfällen eller testamenterad egendom i övrigt, till Konungens befallningshavande i det län, där arvlåtaren eller testamentsgivaren varit bosatt. Finnes icke någon myndighet, till vilken jämlikt angivna bestämmelser deklARATION skall avlämnas, skall den avlämnas till överståthållarämbetet för uppborädsärenden.

Vederbörande — — — Konungens befallningshavande.

Försäkringsgivare, som avses i lagen om försäkringsavtal, åligger att, där förmånstagare i enlighet med samma lag blivit insatt, inom en månad efter det vetskap om sådan händelse, som enligt 34 §

medför skattskyldighets inträde, kommit försäkringsgivaren till handa till Konungens befallningshavande i det län, där förmånstagaren är bosatt, lämna skriftlig uppgift härom och, enligt närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, om de förhållanden, som äro av betydelse för skattskyldighetens bedömande; dock att nu stadgad skyldighet icke skall gälla, där försäkringsbeloppet eller, där fråga är om flera försäkringar, dessas sammanlagda belopp, ej överstiger 3,000 kronor.

Vad i — — — överståthållarämbetet för uppbördsärenden.

56 §.

Från tillämpningen av vad i denna förordning stadgas om skattskyldighet för egendom, som efterlämnats av utlänning, samt för egendom, vilken såsom gåva mottages av utlänning, äger Konungen, utom i avseende å egendom, varom förmäles i 3 § 1 mom. 2), under förutsättning av ömsesidighet medgiva undantag för medborgare i visst annat land.

Överenskommelse — — — uppsägning.

Har Konungen — — — avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931, och skall, där sådan händelse sedermera inträffar, som enligt 34 § i dess lydelse enligt denna förordning föranleder skattskyldighets inträde, äga tillämpning utan hinder därav att förordnandet om förmånstagares insättande skett tidigare.

Vidkommande vad föredragande departementschefen anfört till stöd för förslaget, i den mån redogörelse härför ej lämnats i det följande, får utskottet hänvisa till förenämnda statsrådsprotokoll.

Till bevillningsutskottets behandling har jämväl överlämnats en i anledning av propositionen inom andra kammaren av herr *Wijkander* väckt motion, nr 409, i vilken hemställts, »att riksdagen ville besluta,

1) att det belopp, som jämlikt 35 § i den av Kungl. Maj:t föreslagna förordningen om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 om arvskatt och skatt för gåva skall få vid skattens beräkning avdragas från värdet av vad som tillfallit den berättigade, skall sättas till 25,000 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 15,000 kronor och

2) att nämnda förordning kompletteras med ett övergångsstadgande av innehåll, att beskattning icke skall ifrågakomma med avseende å belopp utfallande till förmånstagare, som insatts genom förordnande före den 1 januari det år, lagen träder i kraft.»

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

De föreslagna ändringarna i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva avse *dels* skattskyldigheten, vilka jämkningar påkallats främst i syfte att underlätta avslutandet av överenskommelser med främmande stater till undvikande av dubbelbeskattning av arv, testamente och gåva, *dels ock* beskattning i viss omfattning av försäkringsbelopp, vilka tillfalla enligt lagen om försäkringsavtal genom försäkringstagares förordnande insatt förmånstagare.

Bestämmelser rörande skattskyldighet.

Propositionen.

De föreslagna bestämmelserna rörande skattskyldighet innebära i huvudsak följande.

Skatt på grund av arv efter utlänning skall utgå för hela den efterlämnade egendomen, därest utlänning vid dödsfallet varit *här i riket bosatt*, medan nu såsom förutsättning för sådan oinskränkt skattskyldighet gäller, att utlänningen vid dödsfallet varit eller bort vara *här i riket mantalsskriven*. Beträffande skatteplikt för egendom, som efterlämnats av annan utlänning, är skattskyldigheten för närvarande beroende av om egendomen är *här i riket* nedlagd eller icke. De föreslagna bestämmelserna innebära en utvidgning av beskattningsområdet att omfatta jämväl bland annat nyttjanderätt och rätt till ränta, avkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att utgå av *här i riket* belägen fast egendom ävensom nyttjanderätt till och rätt till royalty av *här i riket* befintlig lös egendom, hänförlig till anläggnings- eller driftkapital i härstädes bedriven förvärvsverksamhet. Särskilda bestämmelser angående skattskyldighet i fråga om utlänning, som tillhör främmande makts *härvarande* beskickning eller konsulat, hava meddelats.

Medan enligt gällande bestämmelser icke andra utlänningar äro skattskyldiga för gåva än sådana, som äro eller böra vara mantalsskrivna *här i riket*, skall enligt förslaget utlänning, som är *här i riket bosatt*, erlagga skatt för gåva av varje slag av egendom, samt annan utlänning bliva skattskyldig för gåva av sådan egendom — huvudsakligen *här i riket* belägen fast egendom, i förvärvsverksamhet *här i riket* nedlagd egendom ävensom svenska aktier — som enligt förordningen är underkastad arvsskatt oberoende av den avlidnes nationalitet eller boningsort. Med utlänning jämföras utländska bolag och andra i utlandet hemmahörande juridiska personer. I fråga om svensk medborgares skattskyldighet föreslås den ändringen, att skatt skall utgå jämväl för gåva av fast egendom belägen utom riket. Vad beträffande arvsskatt föreslagits rörande kvarlåtenskap efter personer, som i Sverige åtnjuta exterritorialrätt, skall för sådana personer äga motsvarande tillämpning, såvitt angår gåvoskatt. Som en konsekvens av de utvidgningar i fråga om gåvobeskattningen, som föreslagits, har möjlighet lämnats öppen för de skattskyldiga att, i överensstämmelse med vad nu gäller rörande arvsskatt, i vissa fall vinna nedsättning på grund av att gåvan beskattats även utom riket.

Slutligen har föreslagits, att deklaration rörande arv eller gåva, i de fall där föreskrifter angående den myndighet, som skall mottaga sådan deklaration, för närvarande saknas eller där deklaration nu skall avlämnas till länsstyrelse i det län, där förmögenhet till huvudsaklig del är nedlagd, i stället skall ingivas till överståthållarämbetet.

Till stöd för de sålunda föreslagna bestämmelserna har föredragande departementschefen anført bland annat följande. Departementschefen anslöte sig till den uppfattning, som i promemorian kommit till uttryck rörande behovet av vissa ändrade bestämmelser angående skyldigheten att erlægga skatt för förvärv genom arv eller gåva. Skilda regler tillämpades å detta område i olika länder. Detta förhållande ledde i sin tur till att skyldighet att erlægga skatt till staten för ett sådant förvärv kunde komma att föreligga i mer än ett land, men det kunde ock inträffa, att skyldighet att erlægga skatt för förvärvet icke inträdde i något land. Ville man söka undgå de stötande konsekvenser, som de nu gällande olika principerna å förevarande område medförde, syntes den bäst framkomliga vägen vara avslutandet av överenskommelser med andra stater, genom vilka en uppdelning av beskattningsrätten komme till stånd mellan de fördragsslutande staterna. För att underlätta tillkomsten av dylika överenskommelser hade det emellertid visat sig föreligga behov av att vissa enligt svensk rätt gällande regler rörande skattskyldigheten bringades i närmare överensstämmelse med i andra länder å förevarande område allmänt vedertagna principer.

En ytterligare anledning att nu upptaga reglerna om skattskyldighet för förvärv genom arv och gåva till granskning vore, att medan en viss principiell överensstämmelse i fråga om reglerna för bestämmande av skattskyldighetens omfattning rått mellan 1914 års förordning om arvs-skatt och skatt för gåva samt vid denna tid gällande författningar om bevillning för inkomst samt om inkomst- och förmögenhetsskatt, denna överensstämmelse genom tillkomsten av 1928 års lagstiftning om skatt å inkomst och förmögenhet i vissa hänseenden hävts. Det syntes önskvärt, att man å förevarande område åter sökte åvägabringa enhetlighet, där så utan olägenhet kunde ske.

Departementschefen funne alltså bärande skäl föreligga att nu upptaga frågan om åstadkommande av vissa ändrade regler för bestämmande av skattskyldighetens omfattning, så vitt anginge skatt å arv och gåva.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot propositionen i denna del.

Utskottets
yttrande.

Enligt 102 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal gäller i avseende å livförsäkring — oavsett om den är att beteckna som kapitalförsäkring eller (jfr 118 §) som livränteförsäkring — att försäkringstagare, som vill, att försäkringsbeloppet skall tillfalla annan, må insätta denne så-

Beskattning
av försäkrings-
belopp,
som tillfaller
förmåns-
tagare.

*Bestämmelser
i försäkrings-
avtalslagen.*

som förmånstagare, samt att sådant förordnande må av försäkrings- tagaren när som helst återkallas, så framt han ej gent emot förmån- tagaren förbundit sig att låta förordnandet stå vid makt, dock att efter försäkringstagarens död återkallelse ej må äga rum. Enligt 104 § första stycket av samma lag skall, där förmånstagare är insatt, försäkringsbe- lopp, som utfaller efter försäkringstagarens död, ej ingå i dennes kvar- låtenskap. I samma lagrums andra stycke lämnas därefter viss be- stämmelse till skydd mot att ett återkalleligt insättande av förmån- tagare skall verka till kränkning av giftorätt, rätt till vederlag eller lag- lott, varjämte i 116 § andra stycket försäkringstagarens borgenärers anspråk i viss utsträckning tillgodosetts. Vidare stadgas i 122 § av la- gen, bland annat, att vad i 102 § och 104 § första stycket är för livför- säkring stadgat beträffande förmånstagare, skall äga motsvarande till- lämpning, när fråga är om olycksfalls- eller sjukförsäkring.

*Inom finans-
departementet
utarbetad
promemoria.*

Sedan advokattfiskalsämbetet vid Svea hovrätt fäst Kungl. Maj:ts upp- märksamhet å ett av högsta domstolen meddelat utslag, enligt vilket — tydligen med hänsyn till de nyss återgivna bestämmelserna i försäkrings- lagen — vid stämpelbeläggning av bouppteckning arvsskatt funnits icke böra beräknas å belopp av livförsäkring, till vilken den avlidne insatt förmånstagare, har inom finansdepartementet verkställt utredning i fö- revarande ämne, varefter en promemoria utarbetats och för yttrande överlämnats till vissa myndigheter och sammanslutningar. Proposition- en i denna del ansluter sig i huvudsak till vad i promemorian föresla- gits.

Med erinran om att — under det att sådana försäkringsbelopp, till vilka förmånstagare ej finnes insatt och som därför ingå i kvarlåtenskapen, äro underkastade arvsskatt enligt vanliga grunder — de försäkringar, där den avlidne insatt förmånstagare, för närvarande gå fria från varje beskattning, har i promemorian föreslagits begränsning av denna skatte- frihet.

I promemorian har till stöd för skattefrihetens upphävande anförts, att den kunde missbrukas, och att den i allt fall innebure en avsevärd fara ur statsfinansiell synpunkt. Det förekomme helt visst fall, där man alle- nast i syfte att arvingar skulle undgå arvsskatt insatte dem som för- månstagare till försäkringar å höga belopp och kanske till och med låte dryga premier mer eller mindre konsumera sina tillgångar; de däremot svarande försäkringsbeloppen komme genom att vara undandragna arvs- skatt att bliva för arvingarna-förmånstagarna en värdefullare tillgång än motsvarande tillgångar i form av kvarlåtenskap i dödsboet skulle hava utgjort. Det behövde knappast påpekas, att en utveckling i här antydd riktning innebure fara för icke oväsentlig minskning av tillför- seln från en för staten betydelsefull inkomstkälla.

Såsom skäl för att från beskattning undantaga viss del av försäk-

ringsbelopp, som utbetalas till förmånstagare, har i promemorian åberopat livförsäkringsväsendets samhällsgagnande verksamhet. Då statsmakterna i viss mån eftersatt dödsbodelägares och borgenärers intressen i syfte att i möjligaste mån trygga ett så vitalt samhällsintresse som familjeförsörjningen, måste man väl utgå från, att de vore villiga att i samma syfte göra eftergifter även beträffande det egna anspråket på ifrågavarande förmögenhetsförvärvs beskattning. Det syntes alltså befoget, att det gynnande av sparsamhet och den omsorg om efterlevandes försörjning, som gällande försäkringsavtalslag i sina bestämmelser om insättande av förmånstagare innehölle, komme till uttryck jämväl i beskattningshänseende.

Propositionen i denna del innebär i huvudsak följande. Skattskyldighet såsom för gåva skall inträda för försäkringsbelopp, som tillfaller någon på grund av att han i enlighet med lagen om försäkringsavtal blivit insatt såsom förmånstagare, så ock för vad laglottsberättigad stärbhusdelägare erhåller på grund av stadgande i 104 § andra stycket i samma lag.

Propositionen.

Skattelindring medges, om försäkring är tagen å försäkringstagarens eller hans makes liv samt enligt avtalet premiebetalningen skolat vara fullgjord under en tid icke understigande tio år och ej heller under något år erlagts premie, som uppgår till mer än en femtedel av sammanlagda beloppet av de premier, som skolat erläggas, därest premiebetalningen lika fördelats på tio år från avtalets slutande, ävensom där försäkring tagits för olycksfall eller sjukdom. I nämnda fall skall vid skattens beräkning från värdet av vad som tillfallit den berättigade avräknas ett belopp av 15,000 kronor och frågan om och till vilket belopp skatt skall utgå bedömas allenast med hänsyn till vad därefter återstår, varvid likväl å värdet av vad som inom loppet av tio år på grund av förordnande av samma person tillfallit den berättigade ej må avräknas mer än sammanlagt nyss angivna belopp.

Från skattskyldighet undantagas vidare följande grupper av livränta, vilka finnas upptagna under a)—c) i 32 § 2 mom. kommunalskattelagen, nämligen dels livränta, som utgår på grund av pupillförsäkring, för vilken avgifter erlagts på grund av tjänst eller vilken tagits annorledes än mot engångspremie, dels livränta, som i annat fall än nyss sagts utgår på grund av pensionsförsäkring, för vilken avgift på grund av tjänst erlagts av arbetsgivaren eller av den anställde, dels ock livränta, som eljest utgår på grund av pensionsförsäkring, därest livräntan är livsvarig och ej utgår på grund av försäkring mot engångspremie.

Skattskyldighet inträder vid den tid, då mottagare av försäkringsbelopp erhåller förfoganderätt över försäkringen genom försäkringstagarens död eller, där belopp på grund av kapitalförsäkring tidigare utbetalats till den berättigade, vid dess mottagande.

Den föreslagna förordningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1931, och skall, där sådan händelse sedermera inträffar, som föranleder skattskyldighets inträde, äga tillämpning utan hinder därav att förordnandet om förmånstagares insättande skett tidigare.

Principerna
för skatte-
frihet.

Av förenämnda promemoria framgår, att man övervägt möjligheten att göra frågan om förmånstagarens skattskyldighet beroende av hans ekonomiska ställning, vilket ansetts logiskt riktigt ur den synpunkt, som överhuvud motiverade, att skattefrihet för förmånstagare kunde ifrågasättas, men att av praktiska skäl en lösning av frågan efter denna linje icke ansetts böra ifrågakomma. De synpunkter, som motiverat att livförsäkringar mot engångspremier eller premier under viss kortare tid undantagas från skattelindringen, äro väsentligen, att dylika livförsäkringar ansetts kunna innebära en med vissa andra former för kapitalplacering jämförlig anordning, medan livförsäkringens särställning — såsom en möjlighet även för personer i jämförelsevis blygsam ekonomisk ställning att genom en icke alltför kännbar uppoffring omedelbart vinna viss trygghet för de efterlevandes ekonomi — framträdde tydligt, då premiebetalningen vore fördelad över en längre tidrymd. En begränsning av skattefriheten så, att försäkringar mot engångspremier och därmed likartade försäkringar undantoges, vore ägnad att i avsevärd mån förhindra illojala strävanden att förvandla skattepliktig egendom i boet till skattefria försäkringsbelopp.

Flera över promemorian hörda myndigheter och sammanslutningar hava förordat höjning av det skattefria beloppet. Departementschefen har emellertid funnit sig bland annat av statsfinansiella skäl icke böra föreslå ändring i beloppet.

Beskattning
av rätt till
livränta.

I över promemorian avgivna yttranden har föreslagits, att från beskattning måtte undantagas även rätt till sådan livränta, för vilken engångspremie erlagts, eller att dylik rätt, för såvitt livräntans årliga belopp understiger 1,000 kronor, måtte fritagas från skatt.

Departementschefen anförde i anledning av nämnda förslag, att det syntes mindre lämpligt att från ifrågavarande skattskyldighet fritaga all rätt till livränta, bland annat av det skäl, att därmed en i ögonen fallande brist på överensstämmelse med reglerna för arvsbeskattningen skulle uppkomma. De livräntor, som skulle komma att beskattas, utgjordes av de under d) i 32 § 2 mom. upptagna. Då dessa vid deklaration enligt kommunalskattelagen skulle upptagas allenast till ett reducerat värde i det att vad som ansåges utgöra amortering å kapital finge avräknas, syntes det vara rättvist att gåvoskatt för kapitalvärdet utginge vid förmånstagarens förvärv av sådan livränta.

Till stöd för sitt yrkande om höjning av det skattefria försäkringsbeloppet har motionären framhållit vådan, att en stark begränsning av beloppet skulle föranleda försäkringstagare att i stället för insättande av förmänstagare överlåta försäkringarna med full äganderätt åt de personer de vilja gynna, för att därigenom i vissa fall undgå skattskyldighet.

Motionen.

Vad övergångsstadgandena angår har motionären gjort gällande, att allmänheten genom 1927 års försäkringslag bibragts den uppfattningen, att ifrågavarande försäkringsbelopp vore skattefria, varför de nya bestämmelserna icke borde tillämpas med avseende å belopp utfallande till förmänstagare, som insatts genom förordnande före den 1 januari det år, lagen trädde i kraft.

I skrivelse till utskottet har direktionen för Allmänna änke- och pupillkassan i Sverige fäst uppmärksamheten på vissa från kassans synpunkt mindre tilltalande verkningar, som förslaget genomförande skulle få med avseende å kassans pensionstagare. Direktionen har anför, att kassan enligt sitt reglemente hade till ändamål att meddela försäkring för beredande av överlevelseräntor och att försäkringarna med få undantag vore avsedda att bereda pension till efterlevande hustru eller barn. I det stora flertalet fall uttoges försäkringarna i den s. k. huvudkassan mot engångsavgifter och mera sällan i den s. k. premieavdelningen mot årliga avgifter. Efter framhållande av att enligt kassans reglemente pension ej finge betingas till högre belopp än 3,000 kronor samt att tidigare beskattning för arv eller gåva icke förekommit av överlevelseräntornas kapitalvärde ävensom att i många fall svårigheter förelåge för den efterlevande att erlägga skatten, har kassan anför, följande:

*Framställning
av Allmänna
änke- och
pupillkassan i
Sverige.*

»De från kassan utgående livräntorna äro, såsom redan framhållits, till beloppet begränsade på sådant sätt, att desamma måste anses vara avsedda allenast att bereda försäkringstagarnas efterlevande en nödtorftig försörjning; och den omständigheten att betalning medelst engångspremie under kassans nära etthundrafemtioåriga verksamhet varit och alltjämt är det företrädesvis anlitade sättet för förvärv av pensionsrätt är ingalunda beroende på någon önskan hos försäkringstagarna att undandraga sig beskattning utan har sin naturliga förklaring däri att viss företrädesrätt med avseende å pensionsförhöjning är delägarna i huvudkassan tillförsäkrad.

Då föredragande departementschefen i proposition (sid. 50) framhållit, att skattefriheten bör begränsas till förebyggande av att försäkringsavtalslagens regler om förmänstagare medföra ur statsfinansiell synpunkt betänkliga följder, vågar direktionen uttala den förmodan, att från denna synpunkt några betänkligheter icke kunna möta mot ett frikallande från skattskyldighet i nu ifrågavarande form av livräntor, som i likhet med de från kassan utgående äro begränsade till belopp, som uppenbarligen avse allenast beredande av nödtorftig försörjning åt livräntetagaren.

Den gräns för skattefriheten, som härvidlag läres böra uppdragas, har direktionen tänkt sig kunna bestämmas *antingen* så, att vid beräkning av

skatten för kapitalvärdet av mot engångspremie tagen livränta finge avräknas samma belopp — i propositionen föreslaget till 15,000 kronor — för vilket avdrag kommer att medgivas från förmänstagare tillfallet kapitalförsäkringsbelopp, *eller ock* så, att skattefrihet medgaves för livränta intill visst årsbelopp och allenast kapitalvärdet av överskjutande livräntebeloppet bleve föremål för beskattning.

Under alla omständigheter lär billigheten fordra, att ett övergångsstadgande införes av innehåll att kapitalvärdet av livränta, som betingats före den 1 januari det år lagen träder i kraft, icke skall bliva föremål för beskattning.»

*Utskottets
yttrande.*

Såsom i det föregående omförmäls råder, sedan lagen om försäkringsavtal trätt i tillämpning, skattefrihet för försäkringsbelopp, som vid eller efter försäkringstagares död tillfaller av honom insatt förmänstagare. Härigenom har möjlighet yppats att i stor omfattning undgå arvsskatt, och genom missbruk av nämnda lags bestämmelser i sådant syfte kunna ur statsfinansiell synpunkt avsevärda olägenheter uppstå. Det är därför angeläget, att den genom försäkringsavtalslagen uppkomna luckan icke längre hålles öppen. På grund härav har utskottet i princip anslutit sig till förslaget om beskattning av försäkringsbelopp, som tillfalla genom försäkringstagares förordnande insatt förmänstagare.

Vad angår den föreslagna skattelindringen i fråga om kapitalförsäkringar, som tagits annorledes än mot engångspremie, innebär förslaget uppenbarligen ett avsteg från vad i allmänhet gäller rörande beskattning för arv och gåva. Å andra sidan äro de skäl, som åberopats till förmån för detta förslag, av den art, att utskottet icke velat motsätta sig detsamma. Utskottet har härvid velat särskilt framhålla vikten av att sådana ur samhällets synpunkt önskvärda försäkringar, som tillkommit i sparsamhetsintresse och för att trygga närståendes försörjning, genom skattelindring lämnas stöd och uppmuntran. Såsom i promemorian antytts, kan möjligen ur principiell synpunkt erinran göras mot det sätt, varpå skattelindringen anordnats. Med hänsyn till att lagstiftningens genomförande synes brådska och det förty icke varit möjligt att i detta sammanhang ingå på en mera allmän revision av arvsbeskattningen samt då det måste anses önskvärt, att bestämmelserna bliva vid tillämpningen enkla, har utskottet biträtt förslaget i denna del. Nu nämnda förhållande talar emellertid jämte de statsfinansiella skälen mot att det skattefria beloppet bestämmes högre än som kan anses nödigt för vinnande av det därmed avsedda syftet. Enligt utskottets mening kan det i propositionen föreslagna beloppet av 15,000 kronor ingalunda anses för lågt tillmätt, och utskottet har därför icke kunnat ansluta sig till motionärens förslag om ökad skattefrihet.

Enligt propositionen skulle förmänstagares rätt till livränta underkastas beskattning endast i fall, där livräntan inköpts mot engångsbelopp och icke utgör tjänstepension. I dylikt fall blir kapitalvärdet av liv-

räntan regelmässigt i sin helhet föremål för skatt. Allmänna änke- och pupillkassan har häremot erinrat, att bestämmelserna komme att få obilliga verkningar gentemot kassans pensionstagare. Vad kassan anført till stöd för skattelindring för nämnda slag av livränta synes vara förtjänt av beaktande. Ur statsfinansiell synpunkt böra knappast betänkligheter möta för tillmötesgående av nämnda framställning. Det ligger sålunda i sakens natur, att missbruk av dylika försäkringar i syfte att undandraga staten arvsskatt näppeligen behöva befaras. Vad den av departementschefen framhållna principiella betänkligheten angår, synes densamma, för det fall att endast viss del av livräntans kapitalvärde undantages från beskattning, icke böra tillmätas större betydelse. Ihågkommas bör nämligen, att det belopp, som må undantagas vid beskattning av kapitalförsäkringar, i likhet med kapitalvärdet av livränta skall upptagas i självdeklaration såsom förmögenhet och därför, även om beloppet förbrukas av ägaren, icke beskattas såsom inkomst.

Ur billighetssynpunkt har det syntts lämpligt att i anledning av kassans framställning föreslå, att skattefrihet medgives för visst årsbelopp av livränta grundad på engångspremie. Såsom skäligt beskattningsfritt belopp har utskottet ansett sig böra föreslå 1,500 kronor eller så stor del av livräntans årsbelopp, som jämlikt 67 § utsökningslagen är fri från utmätning. Utskottet har därvid föreslagit en sådan avfattning av 35 § sista stycket arvsskatteförordningen, att, därest samma person insätter annan såsom förmånstagare till flera livräntor, sammanlagda avdraget skall komma att begränsas till en årsränta av 1,500 kronor. Försäkring för olycksfall eller sjukdom, tagen mot engångspremie och avseende livränta, kommer, i överensstämmelse med propositionens allmänna ståndpunkt, att i allt fall gynnas framför livförsäkring mot engångspremie och avseende sådan ränta, i det från kapitalvärdet av en livränta, som utgår på grund av förstnämnda slag av försäkring, får vid beskattningen avräknas, förutom vad som motsvarar 1,500 kronors årsränta, ett belopp av 15,000 kronor.

Vad slutligen beträffar motionärens yrkande om ändring i övergångsbestämmelserna, har utskottet icke ansett skäl föreligga att frångå propositionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 211 icke kunnat oförändrad bifallas samt med avslag å motionen II: 409 av herr Wijkander, antaga ovan införda förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva med den ändringen att 35 § sista stycket erhåller följande lydelse:

Skattskyldighet enligt andra stycket äger ej rum för rätt till sådan livränta, som avses i 32 § 2 mom. a)—c) kommunalskattelagen, *ej heller för rätt till annan livränta, i den mån vad som på grund av förordnande av samma person såsom sådan livränta tillfallit den berättigade icke överstiger ettusenfemhundra kronors årsränta.*

Stockholm den 15 maj 1931.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärg, Bergman*, Boman, Ericson i Obergå, Björns-son, Leander*, Månsson i Furuvi*, Olsson i Ramsta*, Björklund*, Olsson i Golvasta, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Wahlmark*, Forssberg*, Östergren, Ericson i Boxholm, Lithander, Anderson i Norrköping och Larsson i Tönnersta*.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herr *Lithander*, som yrkat, att övergångsbestämmelserna skola hava följande lydelse:

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931; dock skall, där sådan händelse sedermera inträffar, som enligt 34 § i dess lydelse enligt denna förordning föranleder skattskyldighets inträde, denna förordning icke äga tillämpning å förordnande om förmånstagaresh insättande, som skett före den 1 januari 1931.